

Sygn. akt VIII Pz 34/15

POSTANOWIENIE

Dnia 12 sierpnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Jolanta Łanowy (spraw.)

Sędziowie: SSO Teresa Kalinka

SSO Grażyna Łazowska

po rozpoznaniu sprawy w dniu 12 sierpnia 2015 w G.

na posiedzeniu niejawnym

w sprawie J. K.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w K.

o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla

na skutek zażalenia powoda J. K.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Gliwicach w zakresie punktu 2

z dnia 23 kwietnia 2015r. sygn. akt VI P 113/15

p o s t a n a w i a:

oddalić zażalenie

(-) SSO Grażyna Łazowska (-) SSO Jolanta Łanowy (spraw.) (-) SSO Teresa Kalinka

Sędzia Przewodniczący Sędzia

UZASADNIENIE

Powód J. K. w pozwie wniesionym przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w K. domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanej kwoty 597,54 zł tytułem ekwiwalentu pieniężnego za bezpłatny węgiel, z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Na uzasadnienie podano, że powód był zatrudniony w Kopalni (...) i po przejściu na świadczenia emerytalne nabył prawo do bezpłatnego węgla (deputatu węglowego). Obecnie podstawą prawną dochodzonego świadczenia jest § 10 Porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku zawartego między zarządem (...) S.A. a organizacjami związków zawodowych oraz załącznik Nr 14 do tego Porozumienia. Dnia 6 lutego 2014 roku zarząd pozwanej spółki i organizacje związków zawodowych zawarły porozumienie w trybie art. 9¹k.p. w związku z trudną sytuacją ekonomiczną zakładu pracy, na podstawie którego zmniejszono wymiar bezpłatnego węgla przysługującego osobom niebędącym pracownikami o jedną tonę rocznie na okres dwóch lat. Powód podał, że z dniem 1 stycznia 2004 roku nabył prawo do bezpłatnego węgla w pełnym wymiarze 3 ton lub 2,5 ton za 2004 rok i postanowienia porozumienia z dnia 6 lutego 2014 roku nie mogą działać z mocą wsteczną.

Strona pozwana w odpowiedzi na pozew domagała się oddalenia powództwa każdego z powodów i zasądzenia od powoda na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Na uzasadnienie podano, że powód pobrał już od pozwanej sporną tonę węgla za 2014 rok w naturze, a ponadto prawo do bezpłatnego węgla byłych pracowników zlikwidowanej Kopalni (...) reguluje ustawa z dnia 7 września 2007 roku o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 (Dz.U. z 2007 roku, Nr 192, poz. 1379) - zwana ustawą restrukturyzacyjną. Uprawnieni mogą realizować prawo do deputatu węglowego w dwojaki sposób: w naturze (art. 13 ustawy), a w przypadku złożenia oświadczenia o rezygnacji z uprawnienia do pobierania bezpłatnego węgla w naturze (art. 12 ust. 3 ustawy), w formie ekwiwalentu pieniężnego, który jest wypłacany obok emerytury (renty) wyłącznie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W piśmie procesowym z dnia 23 marca 2015 roku, już po dacie doręczenia pozwanej odpisu pozwu, powód cofnął pozew ze zrzeczeniem się roszczenia domagając się jednocześnie zasądzenia od pozwanej na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych. Powód podał w

tym piśmie, że pozwana spełniła zobowiązanie powoda bowiem wydała mu 1 tonę bezpłatnego węgla już po wytoczeniu powództwa.

Postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2015r. sygn. VIP 113/15 - Sąd Rejonowy w Gliwicach umorzył postępowanie i zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 135 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Jak ustalono powód był pracownikiem zlikwidowanej KWK (...) i pobiera od pozwanej deputat węglowy w naturze. W dniu 13 marca 2015 roku powód pobrał sporną tonę węgla w naturze.

Powód w niniejszej sprawie cofnął pozew ze zrzeczeniem się roszczenia dlatego Sąd Rejonowy na rozprawie w dniu 23 kwietnia 2015 roku umorzył postępowanie.

Sąd Rejonowy uznał cofnięcie pozwu za dopuszczalne, również w świetle art. 203 § 4 k.p.c. w zw. z art. 469 k.p.c., albowiem powodowie pobrali deputat węglowy w naturze.

Sąd Rejonowy wskazał, iż umorzenie postępowania oznacza przegranie sprawy przez stronę powodową jeżeli cofnęła pozew, zrzekając się roszczenia, albo jeżeli cofnięcie pozwu nastąpiło wskutek upadku podstawy faktycznej, który spowodował bezprzedmiotowość żądania.

Za stronę przegrywającą sprawę należało uznać pozwanego, który w toku procesu spełnił dochodzone od niego świadczenie, czym zaspokoił roszczenie powoda wymagalne w chwili wytoczenia powództwa .

Pozwana zaś wbrew twierdzeniom powoda w piśmie procesowym z dnia 23 marca 2015 roku nie zaspokoiła roszczenia powoda objętego niniejszym pozwem, a zatem roszczenia o ekwiwalent pieniężny. Spełnienie świadczenia w postaci bezpłatnego węgla w naturze jest innym świadczeniem, aniżeli ekwiwalent pieniężny. Inne są też zasady jego przyznawania.

Z dniem 1 lutego 2003 roku (...) Spółka Akcyjna w K. na podstawie art. 23¹ k.p. przejęła pracowników (...) Spółki Akcyjnej w G. ((...) S.A.), w skład której wchodziła między innymi zlikwidowana Kopalnia (...).

Zgodnie z § 36 ust. 1 (...) byłym pracownikiem kopalń - emerytom, rencistom,[...] przysługuje deputat węglowy - wg załącznika nr 23.

Zgodnie z załącznikiem nr 23 uprawnienia do bezpłatnego węgla w naturze przysługują emerytom i rencistom w wymiarze: 3 ton rocznie (byłym pracownikom zakładów górniczych, których zobowiązania przejęła (...) S.A.,

o ile pracownicy ci przeszli na emeryturę lub rentę po dacie wejścia w życie w tych zakładach zakładowej umowy zbiorowej opartej na układzie zbiorowym pracy z dnia 21 grudnia 1991 roku) lub 2,5 ton rocznie (pozostałym byłym

pracownikom zakładów górniczych, których zobowiązania przejęła (...) S.A., jeżeli uprawnienia przyznano im na podstawie układu zbiorowego pracy z dnia

o lutego 1980 roku). Na wniosek osoby uprawnionej (...) S.A. wypłacała ekwiwalent pieniężny według ceny węgla deputatowego obowiązującej w dniu realizacji świadczenia. (...) dla (...) S.A. nie wskazuje terminu spełnienia świadczenia w postaci bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów.

Pozwana nie rozwiązała (...); natomiast wprowadziła w życie porozumienie zawarte w dniu 20 grudnia 2004 roku pomiędzy zarządem (...) S.A. a organizacjami związków zawodowych (Porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku), bowiem nie doszło do zawarcia nowego układu zbiorowego pracy.

Uprawnienia emerytów i rencistów (oraz innych osób niebędących pracownikami) przewidziane w (...) wygasły, jednakże zastosowanie mają postanowienia Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku, które weszło w życie z dniem 1 stycznia 2005 roku. Powyższa kwestia nie była sporna w niniejszej sprawie.

Zgodnie z § 10 Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku, emerytom, rencistom i innym uprawnionym osobom przysługuje bezpłatny węgiel według zasad określonych w załączniku Nr 14 do Porozumienia.

Zgodnie z postanowieniami załącznika Nr 14 do Porozumienia, prawo do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych realizowane jest w ekwiwalencie pieniężnym; natomiast prawo to na wniosek uprawnionego może zostać zrealizowane w naturze (§ 1.2 i § 2). Bezpłatny węgiel w wymiarze wynikającym z nabytego uprawnienia przysługuje byłym pracownikom którzy do dnia wejścia w życie załącznika korzystali z uprawnienia do bezpłatnego węgla przysługującego zgodnie z przepisami prawa obowiązującymi przed dniem wejścia w życie załącznika (§ 3.4.1).

Zgodnie z § 7 pkt 1 i 2 załącznika Nr 14 do Porozumienia przepisów niniejszego załącznika nie stosuje się do uprawnionych (emerytów, rencistów i innych osób), których prawo do bezpłatnego węgla realizowane jest na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 września 2007 roku o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 (Dz.U.2007.192.1379 ze zm.) ze środków budżetu państwa. Prawo do bezpłatnego węgla dla uprawnionych węgla dla uprawnionych nie ulega zmianie.

Zgodnie z art. 1 punkt 3 ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 ustawa określa między innymi zasady

wypłacania ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, zwanego dalej „ekwiwalentem pieniężnym”, rent wyrównawczych, wydawania bezpłatnego węgla w naturze, a także wypłaty zaległych wynagrodzeń.

Zgodnie z art. 12 ustęp 1 ustawy byłemu pracownikowi kopalni postawionej w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2007 roku, uprawnionemu do bezpłatnego węgla, który uzyskał emeryturę lub rentę przed tym dniem, jest wypłacany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, oprócz emerytury lub renty, ekwiwalent pieniężny.

Na mocy natomiast art. 13 ustęp 1 punkt 3 ustawy przedsiębiorstwo górnicze wydaje bezpłatny węgiel w naturze, który jest finansowany z dotacji budżetowej, uprawnionemu do jego otrzymania pracownikowi kopalni postawionej w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2007 roku, której składniki majątkowe zostały wniesione do spółki, o której mowa w art. 9 ustęp 1, który uzyska emeryturę lub rentę przed dniem 1 stycznia 2016 roku. Ilość pobieranego bezpłatnego węgla w naturze nie może być wyższa niż 3 Mg węgla kamiennego rocznie (art. 13 ustęp 2 ustawy).

Sąd I instancji wskazał, że byłym pracownikom kopalń, które uległy likwidacji w relewantnym czasie, przysługuje prawo dochodzenia uprawnień do bezpłatnego węgla w dwojaki sposób. Uprawniony pracownik może albo dochodzić od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wypłaty ekwiwalentu pieniężnego, albo od danego przedsiębiorstwa górniczego może żądać wydania bezpłatnego węgla w naturze. Niedopuszczalne jest natomiast dochodzenie ekwiwalentu pieniężnego od przedsiębiorstwa górniczego. Pracownik realizujący prawo do bezpłatnego węgla w naturze może jednak zwrócić się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o wypłatę ekwiwalentu, jeżeli złoży byłemu pracodawcy pisemne oświadczenie o rezygnacji z uprawnienia do pobierania węgla deputatowego w naturze (zob. art. 12 ustęp

3 ustawy). W konsekwencji uprawnienie do bezpłatnego węgla realizowane w ramach ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 wyklucza możliwość jego jednoczesnej realizacji na mocy postanowień układów zbiorowych pracy czy porozumień zbiorowych.

W oparciu o powyższe rozważania prawne dotyczące tzw. ustawy restrukturyzacyjnej oraz zapisów załącznika nr 14 do Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku uznano, że powód od samego początku nie był uprawniony do wystąpienia przeciwko pozwanej o ekwiwalent pieniężny za bezpłatny węgiel. Co więcej powód złożył swój pozew po dniu 10 grudnia 2014 roku czyli po wejściu w życie uchwały zarządu (...) S.A. Nr (...)2014 roku przywracającej prawo emerytów i rencistów do spornej tony bezpłatnego węgla w naturze lub też ekwiwalentu pieniężnego za bezpłatny węgiel, a tym samym w dacie wniesienia pozwu pozwana nie dała już powodowi podstaw do jego wytoczenia.

Powód przed wytoczeniem powództwa nie wezwał 'pозwanej do dobrowolnego spełnienia świadczenia, a od dnia 10 grudnia 2014 roku pozwana dobrowolnie realizuje deputat węglowy.

Skoro powód przegrał proces, to o kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., oraz § 2, § 6 pkt 2), § 12.1 pkt 2) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz.1348 z późn.zm.).

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł powód domagał się zmiany pkt 2 postanowienia i nieobciążanie go kosztami zastępstwa procesowego oraz obciążenie pozwanej kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W treści zażalenia podniósł, że Sąd wadliwie zastosował normę z art. 98 k.p.c., uznając błędnie, iż powodowie przegrali sprawę. Zaś z ostrożności procesowej zarzucił naruszenie art. 102 kpc poprzez jego nie zastosowanie. Podniósł, iż w dacie wniesienia pozwu mógł być przekonany o zasadności roszczenia, a zastosowanie art. 102 kpc nie wymaga złożenia wniosku w tym zakresie, a jedynie wzięcie pod uwagę wszystkich okoliczności w sprawie.

Sąd Okręgowy VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. zważył co następuje:

Zażalenie powoda nie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego zaskarżone postanowienie jest trafne bowiem odpowiada prawu.

Sąd Okręgowy w pełni podziela argumentację Sądu I instancji zawartą w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia

W ocenie Sądu II instancji, Sąd Rejonowy słusznie - w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu zawartą w art. 98 k.p.c, zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu) - zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej koszty zastępstwa procesowego.

Zdaniem Sądu Okręgowego przy ocenie kwestii obciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej istotne jest nie tyle, że powód ostatecznie otrzymał od pozwanej bezpłatny węgiel w naturze - czym uzasadniał m.in. iż procesu nie przegrał, a istotne jest że w dacie prowadzenia procesu mógł dochodzić swoich praw bezpośrednio od strony pozwanej.

Powód wytaczając powództwo przekonany był o słuszności swoich racji, gdyż w oparciu o porozumienie ze związkami zawodowymi z dnia 6 lutego 2014r., pozwana zmniejszyła wymiar bezpłatnego węgla przysługującego osobom niebędącym pracownikami o jedną tonę rocznie na okres dwóch lat. Powód domagał się jednak, jak zauważył Sąd Rejonowy ekwiwalentu za jedną tonę bezpłatnego węgla - do czego nie był uprawniony - a nie wydania jednej tony bezpłatnego węgla w naturze. Nadto powództwo zostało wniesione w dniu 15 grudnia 2014r., podczas gdy już w dniu 10 grudnia 2014r. podjęta została przez Zarząd pozwanej uchwała nr (...), zgodnie z którą osoby uprawnione do deputatu

węglowego mogły pobrać w terminie do 30 czerwca 2015r. taką ilość bezpłatnego węgla w naturze, o jaką zmniejszony został jego roczny wymiar za 2014 rok.

Powód cofnął pozew w piśmie z dnia 23 marca 2015r. a pozwana zaspokoila jego roszczenie już 13 marca 2015r., kiedy to pobrał sporną tonę węgla, a odpis odpowiedzi na pozew doręczono już 16 marca 2015r.

Nie zasługuje zatem na uwzględnienie zarzut skarżącego, iż obciążanie kosztami procesu jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Pozwana, mimo iż zmniejszając przysługujący powodowi bezpłatny węgiel o jedną tonę dała powód do wytoczenia powództwa, to jednak jeszcze przed jego wniesieniem pozwu wycofała się z wcześniejszych postanowień i przywróciła prawo powoda do bezpłatnego węgla w poprzednim wymiarze. Wprawdzie w dacie złożenia pozwów tj. 15 grudnia 2014r., powód mógł nie wiedzieć o treści uchwały z dnia 10 grudnia 2014r., jednak dowiedział się o niej najpóźniej w dacie doręczenia odpisu odpowiedzi na pozew w dniu 16 marca 2015r.

Sąd Rejonowy słusznie zwrócił uwagę, iż nic bez znaczenia jest fakt, iż powód od początku procesu był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, co zwiększało jego wiedzę prawniczą w niniejszej sprawie i pozwalało na lepszą ocenę szans wygrania procesu, nadto pozwalało ocenić konsekwencje jego przegrania.

Wprawdzie, jak wskazał Sąd Rejonowy, art. 102 k.p.c. daje Sądowi możliwość całkowitego lub częściowego odstąpienia od obciążania strony przegrywającej kosztami procesu, jednak Sąd Rejonowy słusznie nie dopatrył się w przedmiotowej sprawie okoliczności pozwalających na zastosowanie tego przepisu.

Należy podkreślić, że sąd nie jest zobligowany do zastosowania powyższego przepisu art. 102 k.p.c., a jedynie ma taką możliwość, po rozważeniu całokształtu okoliczności sprawy. Sądy posiadają swobodę kształtowania orzeczeń o kosztach procesu, a więc i kosztach zastępstwa procesowego, samodzielnie decydują czy na gruncie konkretnej sprawy zachodzą owe "szczególne okoliczności" o jakich mowa w powoływanym wyżej przepisie, pozwalające na odstąpienie od obciążania strony przegrywającej kosztami postępowania.

W postanowieniu z dnia 24 października 2013r. sygn. IV CZ 61/13 (LEX nr 1389013) Sąd Najwyższy wskazał, iż hipoteza przepisu art. 102 k.p.c., odwołująca się do występowania "wypadków szczególnie uzasadnionych", pozostawia sądowi orzekającemu swobodę oceny, czy fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony, stanowią podstawę do nieobciążania jej kosztami procesu.

W ugruntowanym w tym zakresie orzecznictwie Sąd Najwyższy wskazał również, że „zastosowanie przez sąd art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu jak i fakty leżące na zewnątrz procesu zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego” (vide postanowienie z 14 stycznia 1974r., II CZ 223/73, LEX nr 7379, postanowienie Sądu Najwyższego z 13 października 1976r. sygn. IV Pz 61/76, LEX nr 7856, postanowienie Sądu Najwyższego z 16 lutego 1981r. sygn. IV Pz 11/81, LEX nr 8307, postanowienie Sądu Najwyższego 17 kwietnia 2013r. V CZ 132/12, LEX nr 1341732.

Taką wyjątkową okolicznością nie jest w niniejszym postępowaniu charakter sprawy, tj. fakt, że powód wywodzi swoje roszczenie ze stosunku pracy. Ustawodawca nie przewidział bowiem w zakresie postępowania odrębnego jakim jest postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy, żadnych przepisów szczególnych dotyczących zwrotu kosztów zastępstwa procesowego strony przeciwnej, gdy stroną przegrywającą jest pracownik. Pracodawca czy też inny podmiot pozwany przez pracownika ma bowiem pełne prawo do reprezentacji przez profesjonalnego pełnomocnika, a ten z kolei do stosowanego wynagrodzenia z tego tytułu. Brak bowiem normatywnej podstawy' szczególnego uprzywilejowania pracownika w przypadku, gdy jest on stroną przegrywającą proces.

Bez znaczenia jest okoliczność, że powód był przekonany o słuszności swoich żądań, gdyż z istoty każdego postępowania procesowego wynika jego sporność i zwykle niepewność rozstrzygnięcia, a każda strona wnosząca

pozew jest z reguły przekonana o słuszności swoich żądań i konieczności wystąpienia do Sądu. Zatem subiektywne przekonanie o słuszności żądania nie jest z pewnością okolicznością o jakiej mowa w art. 102 k.p.c., w przeciwnym razie art. 102 k.p.c. miałyby zastosowanie w każdej sprawie, w której powództwo zostałoby oddalone.

Nadto powód mimo posiadania fachowego pełnomocnika nie wykazał w toku postępowania przed Sądem Rejonowym, innych okoliczności np. okoliczności świadczących o jego złej sytuacji majątkowej lub życiowej, która uzasadniałaby całkowite zwolnienie ich z ponoszenia kosztów sądowych.

Reasumując należy wskazać, że Sąd Rejonowy rozważył wszystkie powyższe okoliczności, a w konsekwencji wydał prawidłowe rozstrzygnięcie.

Mając to na względzie, zażalenie oddalono na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 385 k.p.c.

(-) SSO Grażyna Łazowska (-) SSO Jolanta Łanowy (spraw.) (-) SSO Teresa Kalinka

Sędzia Przewodniczący Sędzia